



# DE GREGORIËR DIGITAAL

online magazine van

**Mannenkoor Borgharen Maastricht**



Jaargang 5 / nr. 3 / september 2021






# Inhoudsopgave

- Voor(zitter)woord
- De Haardergaank
- Afsluiting Corneliusoctaaf
- Paus Cornelius
- Corona Actueel
- Protocol/aanvullende richtlijnen voor de koorsector
- Kestiel Borgharen in Borgharen
- Restauratie Kestiel Borgharen
- Wapen van Borgharen
- Onder de grond
- Fort Sint Pieter
- Concertagenda
- Colofon





**SIBELCO** wint minerale gesteentes en bewerkt ze tot natuurlijke (hoogwaardige) grondstoffen voor tal van toepassingen, van kunststoffen tot producten voor de landbouw.

Daarbij werken we steeds volgens strenge kwaliteitsnormen voor productie en milieu.

*U vindt meer informatie op [www.sibelco.com](http://www.sibelco.com)*

*Material solutions **advancing life***



**STER FYSIO**  
COUMANS

Clavecymbelstraat 72 | Fr. Romanusweg 60  
6217 CW Maastricht | 6221 AH Maastricht  
043-7112218 | 043-7112219  
[www.sterfysio.nl](http://www.sterfysio.nl)

# Voor(zitter)Woord



Het juni nummer van De Gregoriër beëindigde ik met :  
Het stemt tot vreugde, dat het koor –nu de versoepelde Coronamaatregelen daarvoor de ruimte bieden – op 6 juli zijn repetities kan gaan hervatten.

Het is dan ook verheugend nu te kunnen berichten dat we op 6 juli daadwerkelijk de eerste repetitie hebben gehad na de lockdown. We waren weliswaar niet voltallig, maar toch met 27 van de 39 koorleden.

We hebben nog enkele langdurig (niet corona gerelateerde ) zieke leden, en enkele leden durven het van wege eventueel besmettingsgevaar nog niet aan om weer te komen zingen. We hebben gerepeteerd in een 1,5 meter zigzag opstelling, niet op het podium maar op de zaalvloer. Dit was best een opgave, niet in de laatste plaats omdat je door de 1,5 meter de stemsteun van je buurman moest ontberen.

De eerste opgave bestond uit het voorbereiden van een á capella programma voor het opluisteren van de Haardergaank en tevens afsluiting van de Corneliusoctaaf op 19 september in de parochiekerk te Borgharen.

Dit was ons eerste optreden na het laatste optreden op 12 februari 2020!

Over de betekenis van de “Haardergaank” en “Paus Cornelius” kunt U in dit nummer het een en ander lezen.

Op 14 september was er een Persconferentie van de demissionaire bewindslieden Rutte en De Jong. Koornetwerk Nederland plaatste op 14 september 2021 in de rubriek **Corona Actueel** het (in dit nummer opgenomen) stuk met de titel :

**“Zingen mag vanaf 25 september zonder ‘de anderhalve meter’”.**

Op 25 september 2021 volgde hierop : **Protocol/aanvullende richtlijnen voor de koorsector**. Eveneens in dit nummer opgenomen.

In dagblad De Limburger d.d. 18 mei 2021 stond een berichtje over de afronding van een “crowdfundingsactie” voor de aankoop van het laatste wanddoek in Kasteel Borgharen. Daarna verschenen er incidenteel berichtjes over de mogelijkheid om op zaterdagochtenden het kasteel te bezoeken voor deelname aan een rondleiding.

De “Kasteelheer” Ronnie Bessems ( niet-zingend lid van het Mannenkoor Borgharen Maastricht) heeft zich tot taak gesteld om het kasteel, zoveel als mogelijk in zijn oude glorie, te herstellen. Hij wordt daarin bijgestaan door vele vrijwilligers, waaronder ook enkele (oud-)leden van het Mannenkoor. Over de oude glorie van het kasteel is in dit nummer een lezenswaardig stuk opgenomen onder de kop **“Kestiel Borgharen”**.

Hierna volgt uit “Heraldry of the World” een bijdrage over de betekenis van het **“wapen” van Borgharen**.

En nu ik heb geput uit de geschiedenis van Borgharen, is het geen grote stap naar de geschiedenis van de stad Maastricht.

Uit "www. maastrichtvestingstad.nl " heb ik twee artikelen "opgegraven" , te weten "**Onder de grond**" en "**Fort St.Pieter**".

Ik wens u veel leesgenot toe.

Tot slot spreek ik de hoop/wens uit dat u in het december nummer van De Gregoriër eindelijk weer eens iets kunt lezen over de "core business" van het Mannenkoor Borgharen Maastricht. In de eerste plaats zal dat gaan over de (besloten) St. Caecilia middag op 21 november . Bij die gelegenheid zullen we een 5-tal Jubilarissen huldigen: 1x 65 j. + 1x 60 j. + 3 x 40 j.

In de tweede plaats zal het gaan over het op 12 december geplande Kerstconcert in de OLV Basiliek en de kerstviering op 24 december in De Koepelkerk.

Hierbij hopen we velen van u onder ons gehoor aan te treffen.

Ik sluit af met aan alle lezers van De Gregoriër , in goede gezondheid, een mooie nazomer resp. fijne herfst toe te wensen.

***Jules Nabben***



# De Haardergaank

De Haardergaank is een bedevaart om de H. Cornelius te vereren; de naam van de bedevaart is afgeleid van “naar (Borg)haren gaan”.

## VERERING VAN DE H. CORNELIUS

In Borgharen bestaat al eeuwenlang een verering van de H. Cornelius, waardoor deze plaats bij Maastricht fungeert als bedevaartplaats, hoewel de parochie tot 1980 de H. Martinus als patroon had. Zo goed als zeker kunnen we aannemen dat de verering van Cornelius is meegekomen met Franse militairen die rondom Maastricht gelegerd waren.

Historisch gezien wordt aangenomen dat de Corneliusverering via Duitsland en Borgharen zijn weg in Nederland gevonden heeft. Vooral in Noord Brabant, met name in het bisdom Breda, zijn veel plaatsen met een Corneliusdevotie.

De H. Cornelius wordt aangeroepen tegen keelziekten, stuipen, zenuwlijden, overspannenheid en ziekten van het hoornvee.

Het houten beeld van de H. Cornelius in de kerk van Borgharen is uit 18e eeuw. De relik van zijn gebeente is geauthentificeerd door de ordinarius van Roermond op 9 augustus 1773 en daarmee is aangetoond dat Borgharen de oudste bedevaartplaats van deze heilige in Nederland is.

Naar het schijnt, is de Cornelius-verering in Borgharen ouder dan die van Kornelimünster, dat op minder dan 40 km afstand ligt.

Het is in Borgharen eeuwenlang gebruik geweest om jaarlijks rond het feest van Cornelius – 16 september – kermis te vieren.

In 2003 is zijn 1750ste sterfdag gevierd.

## HAARDERGAANK

In het verleden trok Borgharen duizenden bedevaartgangers. Tijdens de Eerste Wereldoorlog zijn hier zo'n 50.000 pelgrims geweest; in 1962 waren dat er nog 20.000; in 1990 6.000. Mensen kwamen van heinde en verre te voet of met bussen.

De tijden zijn veranderd, maar het Corneliusoktaaf met de Haardergaank worden nog elk jaar op een feestelijke wijze gevierd met een rijkheid aan liturgische vieringen.

Het Corneliusoktaaf wordt geopend en afgesloten met een pontificale of plechtige Eucharistieviering. De opening begint om 10.00 uur met een korte Haardergaank waarbij Fanfare St. Cornelius meetrekt en CV de Beerbieters het borstbeeld met relik van de H. Cornelius draagt.

Op de wekdagen is er een Lof of gebedsdienst met overweging om 15.30 uur en de plechtige Avondmis om 19.00 uur. Aansluitend aan alle vieringen is er gelegenheid om de Corneliuszegen te ontvangen en de relik te vereren.

In 2002 is door de gemeenschap van Borgharen een verguld bronzen borstbeeld van de H. Cornelius aan de parochie aangeboden. Dit beeld bevat een relik van de H. Cornelius en staat op een hardstenen zuil bij het Corneliusaltaar.

Hierdoor is het mogelijk dat elke pelgrim zelfstandig deze heilige kan vereren door het aanraken van de relik.




# Bosch

VOLTA STRAAT 28  
MAASTRICHT OOST

boschmodeschoenen.nl

T 043 363 51 21

's maandags gesloten en geen koopavond

 Volg ons op Facebook



**MEPHISTO**   
DE LOOPSENSATIE



## Nancy Tours



Postbus 4312 / 6202 VA Maastricht

Telefoon: +31 (0)43-3632558

E-mail: [info@nancytours.nl](mailto:info@nancytours.nl)

Website: [www.nancytours.nl](http://www.nancytours.nl)

# ZINGEN

bij Mannenkoor Borgharen Maastricht

Repetities:

Dinsdagavond van 20.00 tot 22.15 uur

Locatie:

Haarderhof,  
Schoolstraat 8 in Maastricht-Borgharen

INTERESSE?

Kom vrijblijvend kijken en luisteren

# AFSLUITING CORNELIUSOCTAAF

19 september 2021



# Paus Cornelius

De heilige Cornelius wordt door de Katholieke Kerk beschouwd als de eenentwintigste paus. Hij was bisschop van Rome van 6 of 13 maart 251 tot aan zijn marteldood in juni 253. De Kerk gedenkt hem op 16 september.

## *Leven*

Cornelius was een zoon van Castinus uit de aanzienlijke Romeinse familie van de Corneli. Hij was priester in Rome toen hij in 251 na een sedisvacatie van vijftien maanden gekozen werd als bisschop van Rome. Zijn voorganger, Fabianus, was in 250 slachtoffer geworden van de christenvervolging van keizer Decius. Ook Cornelius zelf zou uiteindelijk het slachtoffer worden van vervolging.

## *Schisma van Novatianus*

Cornelius nam het bestuur van het bisdom op zich in een tijd dat er grote verdeeldheid heerste. Die had vooral betrekking op de vraag of de *lapsi* (zij die onder druk van de vervolgingen het christelijk geloof hadden afgezworen) weer konden terugkeren en zo ja, op welke wijze. Novatianus, die zich vrijwel onmiddellijk na de verkiezing van Cornelius door een drietal priesters liet kiezen als bisschop van Rome (en die sindsdien geldt als tegenpaus), vond dat afvalligen alleen konden terugkeren wanneer zij zich opnieuw lieten dopen. Cornelius was veel milder tegenover de spijtoptanten. In dit standpunt werd hij gesteund door zijn vriend Cyprianus, de heilige bisschop van Carthago en kerkleraar, wiens feestdag ook op 16 september valt.

## *Trebonianus Gallus*

Keizer Decius was in de zomer van 251 gevallen in de slag bij Philippopel (het tegenwoordige Bulgaarse Plovdiv) tegen de Goten. Hij werd opgevolgd door Trebonianus Gallus, die de christenvervolging met nieuw elan ter hand nam.

## *Marteldood*

Door Trebonianus werd Cornelius in 253 verbannen naar Cittavecchia. Hier stierf hij de marteldood. Volgens sommige overleveringen werd hij onthoofd. Vandaar dat hij vaak wordt afgebeeld met een zwaard in zijn hand. Volgens andere verhalen zou Cornelis gestorven zijn ten gevolge van de

miserabele omstandigheden in Cittavecchia. Hij wordt hoe dan ook als martelaar vereerd.

## *Iconografie*

Sint Cornelius wordt soms afgebeeld met een zwaard en soms met een hoorn (Cornelius betekent "sterk als een hoorn"), maar meestal met een tiara en een drievoudige kruisstaf.

## *Corneliusziekte*

Cornelius is de beschermheilige van boeren en rundvee (vooral hoorn- en kleinvee). Hij wordt aangeroepen tegen kramp, zenuw- en oorkwalen. Hij wordt ook aangeroepen tegen epilepsie, een ziekte die ook wel Corneliusziekte wordt genoemd.

## *Sint Knillis*

In Nederland wordt de heilige Cornelius vooral in het oosten van Noord-Brabant en in Limburg vereerd. In Brabant wordt de heilige ook wel Sint Knillis (of zelfs Sinterknillis) genoemd. Het Oost-Vlaamse Sint-Kornelis-Horebeke is naar hem genoemd.

## *Borgharen*

TV-maker Frans Tervoort schreef in 2009 voor RKK over de devotie tot Sint Cornelius in het Zuid-Limburgse Borgharen



# KOEKKELKOREN DRANKEN BV



Arnold Opreij

Vind de HAARD  
die bij U past



openingstijden: di-vrij 09:30-17:00  
zaterdag: 09:00-14:00

showroom - advies - service - installatie

Willem Alexanderweg 4 | Tel.: 043-36 32 011  
Maastricht | www.arnoldopreij.nl

Maastricht tel. (043) 363 26 36  
www.koekkelkoren.nl



De Kastanjeboom



Bezoek ons online  
Facebook pagina  
voor de laatste nieuwtjes!



Bekijk onze  
NIEUWE  
PREUVEKAART!

# SASSEN

# DIELEMANS

# DICKHAUT

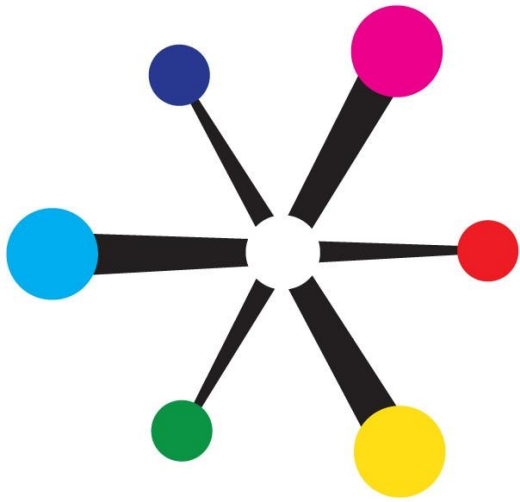
# UITVAARTVERZORGERS

Mon. Julianastraat 16 241 EX Bunde / tel. 043 3641724

Open: zo t/m do 17.00-21.00 uur

vr en za 17.00-21.30 uur

preuvenij / a la carte / terras / catering op locatie



# koornetwerk nederland

## Corona Actueel

*Geplaatst op 14 september 2021*

### **Zingen mag vanaf 25 september zonder 'de anderhalve meter'**

Met ingang van 25 september 2021 mag er weer gezongen worden zonder de anderhalve meter afstand te bewaren. Op die dag gaat er een streep door de bekendste coronamaatregel in Nederland. Maar als een koor zich veiliger voelt mét die anderhalve meter, kan het er ook voor kiezen om die te handhaven: het kabinet stelt dat het verstandig blijft om elkaar de ruimte te geven.

Voor veel koren gaat hiermee wel een grote wens in vervulling. Zingen op anderhalve meter afstand is voor veel zangers lastig omdat ze niet zonder de steun kunnen van hun buurman of buurvrouw.

Bovendien is het schrappen van de afstandsregel voor de grotere koren goed nieuws omdat zij nu ook weer voltallig aan de slag kunnen in hun vertrouwde repetitielokaal.

Koornetwerk Nederland is blij met het kabinetsbesluit. Tegelijkertijd realiseren we ons dat sommige koren nog huiverig zullen zijn om de anderhalve meter los te laten.

Uiteraard gaat Koornetwerk Nederland het protocol voor koren actualiseren en afstemmen op de nieuwe situatie per 25 september. Daar gaan we mee aan de slag nadat de Tweede Kamer gedebatteerd heeft over de versoepelingen die het kabinet nu wil nemen. Het is immers niet uitgesloten dat het debat hier en daar nog tot aanpassingen kan leiden.

In het aangepaste protocol zetten we ook op een rij welke mogelijkheden koren hebben om na 25 september veilig te repeteren. Tot die datum vragen we koren om het huidige protocol (versie 26 juni) te blijven gebruiken.

# Protocol/aanvullende richtlijnen voor de koorsector

Update: 25 september 2021

## Maatregelen met ingang van 25 september 2021:

- Vanaf 25 september vervalt de verplichte 1,5 meter maatregel.
- Basisregels als handen wassen, geen handen schudden, hoesten en niezen in de elleboog, thuisblijven en testen bij klachten en goede ventilatie blijven gelden.
- Hierdoor kan er veel, zoals in dit protocol/aanvullende richtlijnen voor de koorsector te lezen is.
- Koren en zanggroepen die naast het protocol gebruik willen maken van extra richtlijnen verwijzen we naar de bijlage van het protocol met aanvullende mogelijkheden.

## Algemene richtlijnen

- Volg steeds de algemene basisregels op. Was de handen vaak en goed, schud geen handen, hoest of nies in de elleboog, raak het gezicht zo min mogelijk aan, blijf thuis bij een vermoeden van coronagerelateerde gezondheidsklachten en zorg voor een goede ventilatie.

## Ventilatie en registratie

- Een gezondheidscheck\* is vereist.
- *Ventilatie:* Essentieel voor het beperken van de concentratie aerosolen is goede ventilatie, met instroom van verse lucht en afvoer van oude lucht naar buiten, of naar een andere ruimte. Ventileer de ruimte waar gezamenlijk wordt gezongen 24 uur per dag en zorg ervoor dat in de pauzes en na de bijeenkomst de ruimte ongeveer 10 minuten wordt gelucht. Bij twijfel over de ventilatie en luchtstromen in de ruimte is het aan te raden professioneel advies in te winnen. Zie voor meer informatie <https://lci.rivm.nl/ventilatie-en-covid-19> en Generiek kader corona-maatregelen | RIVM
- *Registratie:* Leg een presentielijst aan van aanwezige zangers en andere aanwezigen. Dit vergemakkelijkt eventueel bron- en contactonderzoek door de GGD.

## Gebruik van de repetitieruimte

- Een coronatoegangsbewijs (ctb)\*\* is niet nodig bij kunst- en cultuurbeoefening.
- De richtlijnen in het protocol van de verhuurder voor het gebruik van een repetitieruimte zijn leidend. Dit geldt ook als de verhuurder wel werkt met coronatoegangsbewijzen.
- Stel in het geval een organisatie een eigen gebouw of ruimte beheert zelf richtlijnen op, in overeenstemming met richtlijnen voor beheer van (culturele) gebouwen.
- Lucht de ruimte regelmatig (ventilatoren aan, ramen/deuren open).
- Lees het artikel <https://koornetwerk.nl/corona/leg-je-ventilatie-nog-eens-onder-het-vergrootglas/> op de website van Koornetwerk Nederland. Schaf desgewenst als koor een CO2-meter aan, of treed in overleg met de exploitant van de ruimte waar men repeteert over controle op afdoende ventilatie.

## Hygiëne repetitieruimte

- Volg de hygiëneaanwijzingen en andere gebruiksvoorwaarden die voor de ruimte gelden.
- Maak een rooster met taakverdeling voor het gereedmaken en schoon achterlaten van de ruimte.  
Doe dit dus niet spontaan of collectief!
- Neem zelf schoonmaakmiddelen mee, waaronder desinfecterende gel, of stem dit af met de verhuurder.  
Desinfecteer voor en na gebruik de materialen (lessenaars, stoelen, muziekinstrumenten, geluidsapparatuur et cetera).
- Beperk het aanraken van deuren en deurklinken; wijs één of twee personen daarvoor aan.
- Beperk het gebruik van muziekinstrumenten, geluidsversterkingsapparatuur en dergelijke tot de direct betrokkenen; gebruik alleen apparatuur en materialen die noodzakelijk zijn.  
Deel onderling geen materialen, ook geen bladmuziek, neem eigen materialen mee terug naar huis of zet op elk gebruikt object de naam van de gebruiker.

## Coördinatie en organisatie

- Zorg als vereniging voor een veilige gang van zaken.
- Zorg dat alle leden op de hoogte zijn van deze richtlijnen. Stuur deze toe, geef deze telefonisch door en vermeld ze in de ledenomgeving van de eigen website.
- Wijs een of meer personen aan die toezien op naleving van alle voorwaarden, en aanspreekpunt is voor de gebouweigenaar, de overheid, koor-/orkestleden, en andere betrokkenen; deel aan alle leden mee wie waarvoor aanspreekbaar is.
- Stuur 24 uur én kort vóór een repetitie een e-mailbericht naar de leden met in acht te nemen richtlijnen bij het samen komen. Herinner er daarbij aan dat iemand die mogelijke coronagerelateerde ziekteverschijnselen heeft (neusverkoudheid, loopneus, niezen, keelpijn, lichte hoest, koorts boven 38 graden) niet naar de repetitie mag komen. Hetzelfde geldt als een huisgenoot dergelijke klachten heeft. Adviseer hen zich te laten testen op mogelijke corona infectie.
- Zorg voor voldoende toezicht op naleving van het protocol en de aanvullende richtlijnen.

## Concerten met publiek

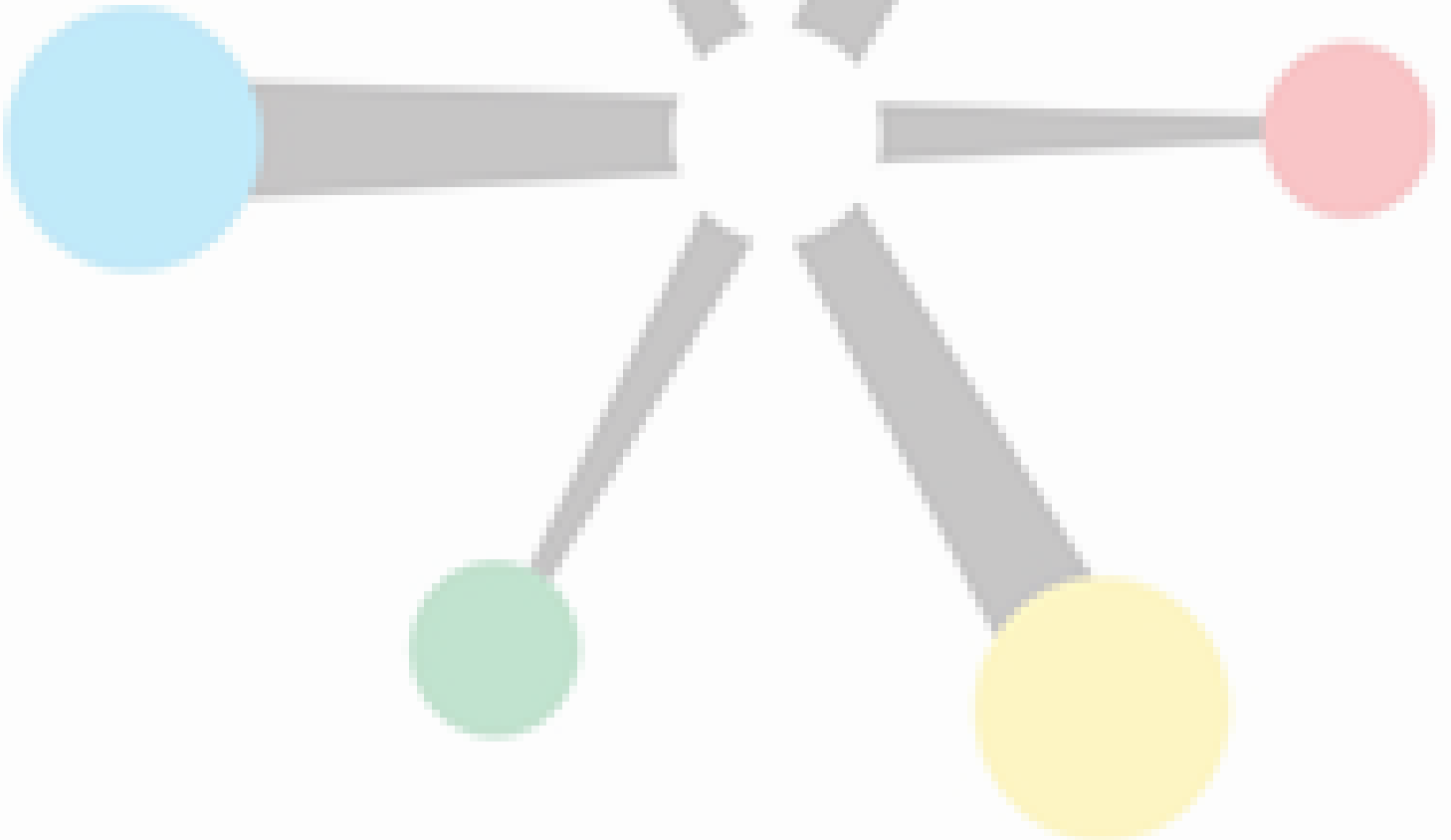
Concerten met publiek zijn zowel binnen als buiten toegestaan.

- Het scannen van een coronatoegangsbewijs (ctb)<sup>\*\*\*</sup> van toeschouwers vanaf 13 jaar is verplicht voor concerten op binnen- en buitenlocaties.
- Concerten op buitenlocaties met én zonder vaste zitplaats kunnen 100% van de bezoekerscapaciteit ontvangen.
- Concerten op locaties binnen met een vaste zitplaats kunnen 100% van de reguliere bezoekers-Capaciteit ontvangen.
- Concerten op locaties binnen zonder een vaste zitplaats kunnen maximaal 75% van de reguliere bezoekerscapaciteit ontvangen.
- Bezoekers hebben een reservering en gezondheidscheck vooraf.
- Daarnaast gelden de voorwaarden van de verhuurder van de concertruimte over ruimtegebruik, afspraken rond hygiënemaatregelen, coronatoegangsbewijzen, et cetera.

*\* De gezondheidscheck (ook wel checkgesprek genoemd) is onderdeel van de richtlijnen van het RIVM bij klantcontact in contactberoepen. Meer informatie via <https://www.rivm.nl/documenten/gezondheidscheck-contactberoepen>*

*\*\* Een coronatoegangsbewijs is een bewijs van volledige vaccinatie, een geldig herstelbewijs of een negatieve testuitslag van maximaal 24 uur oud, dat zichtbaar is via de CoronaCheck-app of op papier via [CoronaCheck.nl/print](https://www.coronacheck.nl/print) uitgeprint kan worden.*

*\*\*\* Gebruik daarvoor de app Scanner voor CoronaCheck (Android) (Apple). De informatie die getoond wordt na de scan, moet dan vergeleken worden met een geldig identiteitsbewijs. Als die overeenkomt, krijgt de bezoeker toegang tot de uitvoering. Je kunt er ook geprinte QR-codes mee scannen. Let er wel op dat bezoekers de Nederlandse QR-code laten zien, en niet de internationale.*



Taverne d'n Tabbernakel  
Brigidastraat 65  
6223 HD Maastricht-Itteren  
043-3434334 of  
06-51477603



**Linders B.V.**  
**STEIGERBOUW**

[www.lindersbv.nl](http://www.lindersbv.nl)

*Bed & Breakfast 't Klooster*

[www.kloosterborgharen.nl](http://www.kloosterborgharen.nl)



# Kestiel Borgharen in Borgharen



## Beschrijving van het kasteel

Het huidige kasteel is een geheel omgracht complex met als middenvleugel een 17e-eeuws half rond hoofdegebouw in barokke stijl, geflankeerd door twee vierkante torens. Op elk van deze torens sluit een lange zijgevel aan, gebruikt als dienstvleugel. De basis van het hoofdegebouw is een 12e-eeuwse vierkante woontoren met een in de 13e eeuw toegevoegde schildmuur. De onderbouw, kelders en de half ronde ringmuur gemaakt uit breuksteen zijn als restanten nog duidelijk herkenbaar in het huidige kasteel. Het hoofdegebouw kreeg in 1785 een met een mergelbekleding uitgevoerd classicistisch uiterlijk en werd voorzien van een hardstenen bordes met dubbele trap. In het balkonhek zijn de wapens van de families De Rosen en Van Buel verwerkt. De zware paviljoentorens en de lagere dienstvleugels zijn in Maaslandse renaissancestijl opgetrokken.

Een aantal kamers zijn in Lodewijk XVI-stijl ingericht; de ovale Blauwe kamer, de Roze Kamer als eetzaal, een Chinese kamer met schilderijen, een *Chambre Romaine* met pseudo-Pompeiaanse schilderijen en de grote salon met schilderijen van Pierre-Michel de Lovinfosse. Het sierstucwerk in de *Chambre Romaine* is waarschijnlijk van de hand van Petrus Nicolaas Gagini, die hierbij samenwerkte met de Maastrichtse architect Mathias Soiron. Verder is er een neogotisch ingerichte archiefkamer en een balustertrap in Lodewijk XV-stijl in de hal.

Bij het kasteel liggen een kasteelhoeve uit de late 17e eeuw en een neogotisch poortgebouw met helmdak en ronde traptoren, ontworpen door Pierre Cuypers. Rond het kasteel is een tuin in Engelse landschapsstijl, aangelegd in 1790. De brede gracht wordt gevoed door de Kanjelbeek.

Kasteel Borgharen is ontstaan uit een donjon, een vierkante, versterkte toren, wellicht al uit de 9e eeuw, de tijd van de Vikingen-invalen, na het uiteenvallen van het Karolingische Rijk van Karel de Grote. Onder de kastelen die Maastricht rijk is, is het kasteel van Borgharen het meest interessante, zowel als bouwkundig monument als door de rijke geschiedenis. Deze gaat terug tot de 12<sup>e</sup> eeuw. In de eerste eeuwen zijn er belegeringen en verwoestingen brand, moord en doodslag, maar telkens herrees het

slot op puinhopen. Het evoleerde gaandeweg van een grimmige, koude en tochtige middeleeuwse burcht tot een vriendelijke edelmanswoning aan de oever van de Maas. Intussen herbergde het gebouw als maar andere bewoners door verkoop en vererving. Adellijke en minder adellijke geslachten kwamen en gingen en telkens was er bij die geslachten wel een telg die er aan ver of bijbouwde. Uit het begin van deze eeuw dateert de ontboezeming van een onbekende auteur die schreef; 'Van het kasteel Borgharen, op een eilandje gelegen en als verscholen in een omlijsting van groen en bloemen weet men niet wat men het mest moet bewonderen, die prachtige entourage dan wel de smaakvolle aanleg, de stijlvolle architectuur of de schone betimmering'.

Al mag er sindsdien het een en ander zijn veranderd, nog steeds staat het kasteel er als een statig en voornaam complex met torens en gewelfde kelders, waarin nog doodskisten van vroegere bewoners staan, met een slotgracht en een imposante ingangspartij met smeedijzeren hekken en een legendarische vluchtgang, die onder de Maas zou doorlopen. Ook zijn er schilderijen en is het stucwerk in het interieur imposant. Het zijn allemaal overblijfselen, die het gebouw voor een nuchtere 20<sup>ste</sup> eeuwse interessant maken. Op meer dan een plaats komt het slot ter sprake in de geschiedenis van de Nederlandse literatuur. Al heel vroeg wordt daarin verhaald van het drama dat er zich afspeelde in 1318. Deze versterking aan de Maas kwam al vroeg in het bezit van de heren van Valkenburg en vervulde een strategische functie ter bescherming van de westgrens van hun heerlijkheid. Zij benoemden de ridders van Haeren als hun leenmannen. Deze hieven namens de heren van Valkenburg tolgelden op de Maas.

*(De familie Van Haeren had een hoog aanzien in de streek rondom Maastricht. In 1202 wordt het kasteel in een regest van het klooster Sint-Gerlach te Houthem vermeld. Het regest betrof Hendrik van Wassenberg (zoon van Hendrik III van Limburg) en diens zonen Goswinus van Haesdal en Adam van Haeren. Deze Adam van Haeren (ca. 1174-1244) was heer van Borgharen, voogd van Maastricht en voogd van de proosdij van Meerssen. Het verworven voogdijschap over Maastricht (vanaf 1194) kan verklaard worden uit het feit dat hij gehuwd was met de dochter van de vorige voogd van Maastricht, Gerard van Loon (1175-1194)).*

Dit zeer tot ongenoegen van de schippers en vissers die hun waren van en naar Maastricht vervoerden. Zwaarder en zwaarder werd deze tol, totdat de Maastrichtse machthebbers gehoor gaven aan de klachten en ingrepen. Prins-bischop Adolf van der Marck trok in persoon aan het hoofd van zijn troepen naar Borgharen, maakte zich door een krijgslist meester van de burcht en moordde de hele bevolking uit. Met uitzondering van een slimmerik die met een matras over het hoofd naar buiten wist te komen, roepende dat hij een bed naar de bisschop moest brengen. Men vindt het beschreven in de 'Brabantse Yeesten'. In de 14e eeuw kwam tevens een einde aan de onafhankelijkheid van het Land van Valkenburg en werden de hertogen van Brabant de nieuwe eigenaren van Borgharen. Deze gaven het kasteel opnieuw in leen aan de familie Van Haeren nadat deze weer in genade waren aangenomen. De veestapel van kasteel Borgharen telde 28 koeien, 25 varkens en 10 biggen. In 1556 kocht de rentmeester 17 peren en 26 appelbomen.

De naam van de ridders van Haeren bleef verbonden aan Borgharen totdat een vrouwelijke erfgename huwde met ene Arnold van Hamal van Elderen, die in 1456 werd begraven in de Sint-Stefanuskerk te 's Herenelderen. Deze Arnold was bevriend met de hertog van Brabant en op zijn inspraak werd het riddergoed verheven tot een heerlijkheid. In 1483 werd het kasteel opnieuw verwoest.



Door vererving kwam het kasteel in de 16e eeuw in bezit van de gereformeerde edelman Herman Scheiffart van Merode (zie Huis Merode). Na beëindiging van de Tachtigjarige Oorlog werd Borgharen aan de Verenigde Provinciën toebedeeld, als onderdeel van Staats-Valkenburg. De kerk van Borgharen werd protestants, ondanks protesten van de plaatselijke bevolking. Pas na het Beleg van Maastricht (1673) kregen de katholieke inwoners van Borgharen hun kerk terug.

In de 17e eeuw kwamen er ook weer nieuwe bewoners. De eerste was Philibert van Isendorn à Blois, die het kasteel in 1647 kocht van de militair Albert van Merode. Hij verbouwde het huis tot een renaissance kasteel zoals ongeveer tegelijkertijd gebeurde met de burchten in Eijsden, Gulpen en Hoensbroek. Het is vermoedelijk die verbouwing geweest die Philibert in geldzorgen bracht. Een lastige geldschietter daarbij was Jan Vorsterman, peimeester ( betaalmeeester) van Maastricht. Philiberts zoon, jonkheer Walter, sloot echter vriendschap met hem en dong naar de hand van zijn dochter Helena, die hij met geschenken overlaadde. Uit Den Haag liet hij bij voorbeeld 'costelijcke kousenbanden en allerhande fraye linten' komen en toen zij ziek was 'costelijcke confituren in schachtjes ingelegd'. Ook Helena's zuster, die non was bij de Penitenten (waar nu de Sphinx (1978) staat) kreeg van hem o.a. 'twee potten met pommade van jasmijn' en een devotieboek. Desondanks liep Walter een blauwtje en trouwde Helena met Jan Willem van der Heyden á Bilsia, die naderhand heer van Borgharen zou worden. De afgewezen minnaar stuurde toen aan de oude Vorsterman een onkostenrekening voor de gebrachte bezoeken en de geschenken.

Aan het geslacht Isendoorn bestaat nog een kostbare herinnering in een spelonk in een van de kasteelkelders. Bij een bezoek dat wij er onlangs brachten en waarbij de huidige (1978) bewoonster van het kasteel, mevrouw Veenhuizen, ons bereidwillig rondleidde, vonden wij temidden van een puinmassa twee open doodskisten, waarin nog resten van menselijke skeletten. Een kleiner kistje was leeg. Het moeten stoffelijke resten zijn van Philibert van Isendoorn met echtgenote en kind, die behorende tot de 'gereformeerde religie' niet in de katholieke dorpskerk begraven konden worden, waar destijds de katholieke kasteelheren werden bijgezet. Ook de volgende heer van Borgharen, Blisia, drukte zijn stempel op het kasteel in de vorm van de monumentale trap in Lodewijk XV stijl in de vestibule. Op de overloop is de kasteeldeur te zien, waarachter een altaar verborgen staat dat zowel vanuit de hal, als vanaf de verdieping is te zien.



Het geslacht De Rosen, dat de Blisia's opvolgt door overerving, zet de inwendige verfraaiing voort. Nu nog kunnen de woonvertrekken worden bewonderd. Ook hier overheerst de Lodewijk XV stijl. De grote salon in een van de torens, de Rode Zaal, de Chambre Romaine en de Blauwe of Ronde Kamer met de opvallende deuren zijn in dezelfde stijl ingericht. Het sierlijke poortgebouw, waardoor het complex kan worden betreden, vormt de slotfase van de bouwgeschiedenis.

Het is een schepping van de beroemde dr.P.Cuypers op het einde van de 19<sup>e</sup> eeuw. Het werd gebouwd in opdracht van de toenmalige eigenaar baron De Selijs de Longchamps die in 1911 overleed. Een kasteel met ruim 100 vertrekken bewonen en onderhouden brengt vergaande financiële consequenties met zich mee, die door een eenling niet of nauwelijks te dragen zijn . dat ondervond de heer De Cocq, die kasteel Borgharen in 1951 kocht via een Amsterdamse makelaar. Zo lang hij het nog kon exploiteren als hotel en daarna als pension voor gastarbeiders, van de mijnen lukte het nog wel. Ook later kon het nog open blijven als onderkomen voor het Europahuis. Toen dit naar Bemelen verhuisde, kwam het kasteel leeg te staan. Begin dan maar eens, om slechts een voorbeeld te noemen aan het vernieuwen van het dak. En dat met geen andere tegemoetkoming dan de aansporing, het fraaie monument maar goed te conserveren en als cultuurogoed te behouden voor het nageslacht, waarbij dan een instantie als Monumentenzorg, de zorg niet nog eens uitdrukte in een enkele gulden.

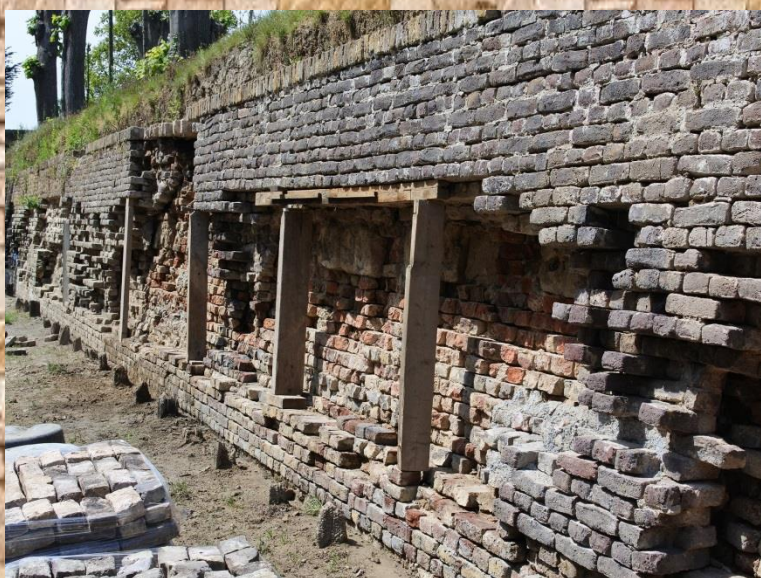


De Cocq gaf het dan ook op, maar ziet: in april van dit jaar kwamen helemaal uit Drente als nieuwe eigenaars de heer en mevrouw Veenhuizen. Zij werden verliefd op het lustslot aan de Maas en namen er hun intrek , tegelijk met hun antiekverzameling, die een deel van de vertrekken vult. In 'Kastelen in Limburg', verschenen in 1975, noteert de auteur, oud-archivaris De Win dat het 'het huis Borgharen verkeert in redelijke staat'. Dat is op één na de hoogste kwalificatie die de Stichting Kastelen toekent aan dergelijke gebouwen. Er zit dus nog perspectief in de onderneming van het sympathieke Drentse echtpaar, dat nu zetelt in een kasteel dat tot de fraaiste in den lande gerekend mag worden.





# Restauratie Kestiel Borgharen





# RONDLEIDINGEN

Wilt u de vorderingen van de werkzaamheden eens van dichtbij bewonderen:



Dat kan elke zaterdag van 10.15 tot 11.45 uur en van 13.15 tot 14.45 uur

Kosten: € 5,- per persoon.

Aanmelden kan via een whatsapp naar 0642486165



# BESSEMS

DRANKEN MAASTRICHT

SINDS 1924

Medische Fitness  
**Orthopedie**  
**Fysiotherapie**  
Manueel Therapie



### Het Sportho 1-2-3 systeem

Sportho heeft een zeer snel en efficiënt service systeem ontwikkeld met de garantie van een afspraak met de fysiotherapeut binnen 24 uur. Consult bij de orthopedisch chirurg binnen één week tot een compleet behandeltraject binnen 3 weken.



»» **SPORTHO**

# BORGHAREN

Provincie : Limburg  
Opheffing : 1970 Maastricht  
Toevoegingen: 19 juli 1890

" In lazuur de H. Martinus met gelaat en handen van natuurlijke kleur, gekleed in wapenrok, mantel en beenstukken van zilver en voorts met helm en nimbus van zilver, houdende in de rechterhand een zwaard van zilver, gezeten op een paard van sabel, met hoofdstel, teugels, dekriemen en hoeven van zilver; naast het paard loopt een naakte bedelaar, met een gordel van sabel om de lendenen; alles geplaatst op een terras van sinopel, op welks voorgrond een schuin rechts gericht schildje geplaatst is, zijnde van zilver beladen met 4 dwarsbalken van keel."



## Oorsprong/verklaring

Het wapen is een combinatie van de patroonheilige en het wapen van de familie van Haren. De heerlijkheid Borgharen is bekend sinds 1178. Tot 1380 was het een vrije heerlijkheid, in 1380 kwam het onder Brabant, in 1650 onder Valkenburg. Heren uit 6 geslachten zijn bekend, de oudste Haren. De kerk was gewijd aan de H. Martinus.

# Jos Verzijlberg!



Kapsalon Jos Verzijlberg, Kasteelstraat 1, 6223 BJ Borgharen Maastricht  
043 36 243 82 / josverzijlberg@gmail.com

## ZINGEN

bij Mannenkoor Borgharen Maastricht

Repetities:

Dinsdagavond van 20.00 tot 22.15 uur

Locatie:

Haarderhof,  
Schoolstraat 8 in Maastricht-Borgharen

INTERESSE?

Kom vrijblijvend kijken en luisteren

# PCS

## Patty's Cleaning Service

Interieurverzorging op zijn best!

dagelijks/wekelijks/maandelijks

Voor meer informatie, neem gerust contact met mij op.

- Maastricht
- 06 11404543
- [www.pattyscleaningservice.nl](http://www.pattyscleaningservice.nl)
- [info@pattyscleaningservice.nl](mailto:info@pattyscleaningservice.nl)

# ONDER DE GROND



Maastricht bezit een onderaards netwerk van militaire aard dat zich o.a. uitstrekt onder de Hoge Fronten. Tegenmijnen werden in de regel aangelegd in hoog terrein, waar de verdedigingswerken droge grachten hadden. In Maastricht werden echter ook onder lager gelegen gronden, nl. in het noorden van de Vesting en in Wyck gangenstelsels aangetroffen. (Ook al waren ze minder uitgestrekt dan die van de hoger gelegen Fronten en kwam het wel eens voor dat bepaalde galerijen onder water liepen). De meest vooruitgeschoven mijngalerijen lagen gewoonlijk onder de glacieën en bedekte wegen; de meer naar achteren gelegen fortificaties waren meestal voor een gedeelte gemineerd. Mijngangen of mijngalerijen vormden een onmisbaar element van de verdediging daar de vijand zich vanaf de 16e eeuw van ondergronds aangebrachte buskruitmijnen bediende om bressen te slaan in de vestinggordel. Tijdens het beleg van 1579 blijken reeds mijngalerijen aanwezig te zijn onder bepaalde gedeelten van de bedekte weg. Ze werden aangelegd op bevel van Tapijn en waren voorzien van mijnkamers. Springladingen werden bijvoorbeeld aangewend voor vernietiging van een Spaanse loopgraaf buiten de Tongersepoort. Echter de naderingsmijn van de ingenieur Plato tegen het ravelijn werd niet tijdig ontdekt, zodat de Spanjaarden kans zagen een gedeelte van het verdedigingswerk in de lucht te laten vliegen.

De in de periode 1632- ca. 1648 tot stand gekomen buitenwerken in de sector Tongersepoort-Boschpoort werden voorzien van semipermanente mijngalerijen, waarvan een gedeelte tot in de loop van de 18e eeuw behouden bleef. Na de vrede van Munster stortten deze mijnen in bij gebrek aan onderhoud, totdat men in 1672 een gedeelte van de contramijnen weer in goede staat werden gebracht. In 1673 werden door de Fransen de vernielde mijngalerijen in metselwerk op orde gebracht. Toen de gemetselde galerij in Maastricht haar intrede deed, werden amorces, rechtstaande openingen/nissen in de zijkant van gangen gemaakt. In oorlogstijd kon men vanuit zo'n nis nieuwe, in hout uitgevoerde, dwarsgangen aanleggen.

Door de aanleg van tegenmijngangen was men in staat de ondergrondse nadering van de vijand tijdig te ontdekken, zijn stellingen te vernietigen, zijn springladingen onschadelijk te maken, opgegeven versterkingen op te blazen en een bestorming van bressen te verhinderen. Dit netwerk onder de grond bleef intact. Het ondergronds verdediging stelsel omvat naast voorbeelden uit 1690, 1747 en 1755 en 1759, in hoofdzaak de tussen 1770 en 1785 uitsluitend in metselwerk - wanden van mergelsteen en bakstenen tongewelven- aangelegde mijnenstelsels, die volgens de richtlijnen van Du Moulin tot stand kwamen en door hun ruime afmetingen een hoge graad van perfectie vertonen.



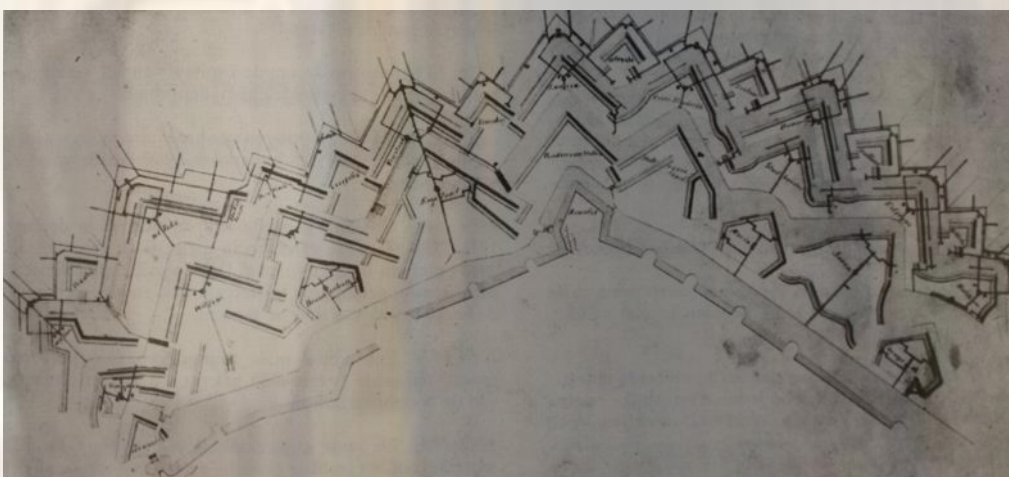
In de periode van Koning Willem 1 werd ook een aantal afzonderlijke mijnenstelsels met elkaar verbonden. In feite hield dit in dat de hoeken onder de saillant van de lunetten met elkaar verbonden werden. Dit geheime doolhof met zijn ronde overkoepelde kapellen, zijn wijdse caponnières , trappen, kruitkamers en talloze gangen betekende een dodelijk gevaar voor de vijand boven en onder de grond. Zodra de nadering van vijandelijke mineurs in de écoutes (luistergangen) was opgemerkt groeven de verdedigers vanuit een van de vele nissen in de galerijwanden een gang naar het gesignaleerde punt en trachtten daar een springlading tot ontploffing te brengen.

Waren mineurs of commando's van de vijand in een mijnenstelsel doorgedrongen dan vonden zij de weg versperd door talrijke deuren, waarachter lichte, in zinkputjes verborgen mijnen waren aangebracht, die het gewelf op de indringers kon doen neerstorten. Thans is het onderaards labyrint van ca. 12 km een uniek monument van verdedigingskunst.

In de tweede wereldoorlog was een gedeelte van het tegenmijnenstelsel schuilgelegenheid. De ingang bij het Borgesiusplantsoen in de wijk Blauw Dorp is daar een voorbeeld van. Ook op de Elisabeth Stroevenlaan, Aert van Trichtweg, .....

Zo bevond de toegang tot Bastion Maria zich in de garage van de voormalige zuivelfabriek Sint-Servatius aan de Statensingel nr.138.

In de binnenstad werden in die tijd kelders met elkaar verbonden.





**ROB FELIX**  
**GLAS b.v.**

## DAG- EN NACHTSERVICE

Werp een virtuele blik op onze toonzaal en de vele verrassende soortenglas komen je kleurrijk tegemoet.

In alle geuren en kleuren, steeds van uitmuntende kwaliteit.

We nemen je mee in de wereld van het glas en adviseren je welke oplossingen het jou kan bieden.

Neem contact met ons op.

We ontvangen je graag in onze showroom met een kop koffie!

Brusselseweg 530 | 6219 NL Maastricht

T +31 (0)43 3430886

info@robfelixglas.nl

www.robfelixglas.nl

Openingstijden: Werkdagen van 8.00 tot 18.00 uur



**De wereld mooier maken met glas**



*Maastricht*

**VRAGEN AAN ONZE GEMEENTERAADSLEDEN?**

**NEEM GERUST CONTACT OP VIA [COMMUNICATIE@CDAMAASRICHT.NL](mailto:COMMUNICATIE@CDAMAASRICHT.NL)**

   [cdamaastricht](https://www.cdamaastricht.nl)  
[www.cdamaastricht.nl](https://www.cdamaastricht.nl)

**VOOR EEN STAD DIE WE DOOR WILLEN GEVEN!**

# Fort St. Pieter



Vauban schreef in 1672 een handleiding over belegeringsoperaties, waarin veel aandacht voor naderingsloopgraven die zigzagsgewijs werden gegraven om zodoende niet vanuit de vesting te worden beschoten. Toen begin 1673 Lodewijk XIV naar Maastricht oprukte werd deze techniek voor het eerst toegepast. Na een beleg van 2 weken werd op 30 juni 1673 de chamade, een trommelsignaal, geslagen, met als doel aan te geven dat men in onderhandelingen wilde t.a.v. de voorwaarden bij de capitulatie

van Maastricht. Deze snelle verovering was enerzijds het gevolg van de nieuwe aanvalstechniek anderzijds door het opstellen van twee geschut batterijen op de Sint-Pietersberg. Zo werd het aanvalfront bij de Tongersepoort van opzij ondersteund, op 16 en 17 juni op 600 meter buiten de vestingrand en op 20 en 21 juni op 500m buiten de vesting. De Fransen konden hun kanonnen verplaatsen richting de omwalling om zodoende het dekkingsvuur te versterken. Kortom middels de snelle verovering van Maastricht werd pijnlijk aangetoond dat de St. Pietersberg van grote strategische betekenis kon zijn bij een aanval op Maastricht.

De Tongersekat, een verhoogde geschutopstelling die tijdens de Franse aanval plaats bood aan 4 kanonnen werd op last van de Fransen zodanig uitgebreid dat er plek kwam voor 12-14 kanonnen. De Vrede van Nijmegen in 1678 maakte Maastricht wederom tot een deel van de Republiek.

De dreiging vanuit Frankrijk nam toe en de Staten Generaal besloot dat er een vestingwerk werd aangelegd op de St. Pietersberg dat in 1702 moest zijn voltooid. Van Dopff ontwierp het fort net zoals hij enkele jaren eerder al Chateau Neercanne had ontworpen en herbouwd.

## Fort of citadel?

Het doel van een citadel bestaat uit het in bedwang houden van de burgerij van de stad. Ook na de val van een vesting kon een citadel onafhankelijk weerstand blijven bieden. Een citadel was dus naar alle zijden verdedigbaar. Er was dan ook een vestingfront gericht op de stad. Maastricht heeft nooit een citadel gehad. Het fort maakte deel uit van de verdedigingswerken. In oorlogstijd kon het zelfstandig opereren.

Het fort St. Pieter heeft een 5 hoekige plattegrond. De keel- of stadszijde is 43 meter de beide flanken 39 meter en de naar de vijand gekeerde zijden, de facen, 58 meter. Het onderste deel van de muur bestaat uit mergelblokken. Het bovenste gedeelte van de muur bestaat uit baksteen en mergelkettingen. In eerste instantie was het fort 8 meter hoog gerekend vanuit de gracht. In de rechterflank werden 8 kanonnen gericht op het westelijk front voor de Tongersepoort. In de linkerflank slechts 4 want men verwachtte dat de inundatie in het zuiden-oosten voldoende afweer bood en de hoge fronten in het westen meer steun behoeften.

De gewerschietgaten in de rondgaande galerij werden in twee rijen boven elkaar aangebracht. Elk schietgat geeft de mogelijkheid om naar 3 richtingen te schieten. Zo kon men de vijand met spervuur proberen te bestrijden. In het hart van het fort werden magazijnruimtes gebouwd, bedoeld om in oorlogstijd te dienen voor opslaan van een voorraad aan munitie. Om te zorgen dat geen vonken deze ruimtes konden bereiken moesten er constructies gemaakt worden. De voorraadruimtes waren t.g.v. hun hoge luchtvochtigheid totaal ongeschikt voor het langdurig bewaren van kruit laat staan etenswaar. Toen het fort gebouwd werd lag de meest nabije ingang tot de mergelgroeven welke tot onder het fort reikte op 100 meter aan de Mergelweg. Deze ingang is in 1917 ingestort t.g.v. natuurlijke erosie. In het fort werd een waterput aangelegd waarnaast een wenteltrap met 90 treden en in de mergelgalerij beneden nog eens 18 treden. De bodem van de put lag 2 meter onder het grondwaterniveau. Tsaar Peter de Grote komt op 27 en 28 juli in 1717 vanuit Aken naar Maastricht. Hij werd verwelkomd met 3 maal honderd kanonschoten vanaf de vesting. Hij bezocht het fort en de mergelgrotten daaronder.

De mergelgroeven die onder het fort lagen leverden t.g.v. van spontane verzakkingen en instortingen een gevaar op voor het fort. De verzakking in oktober 1817 kan worden toegeschreven dan de gevolgen van een explosie in 1794 .Daarnaast waren er natuurlijk verdediging technische problemen. Om de ingestorte saillant opnieuw te kunnen opbouwen werd een 24 m. lange funderingspijler tot op de bodem van de mergelgroeve gefundeerd.

Vroeger heeft fort st pieter een stelsel van mijngangen gehad die zich vanuit de caponnière voor de saillant uitstreckte onder de bedekte wegen en het glacis in de richting van het plateau op de berg. Vanuit een nis in de caponnière konden zonodig mijngalerijen gegraven worden. In 1747 kreeg fort St. Pieter net als de overige 26 verdedigingswerken een stelsel van 3 fougasgalerijen (gangen die kort onder de oppervlakte lagen voor de uitspringende hoeken v.d. vesting). Elke galerij was voorzien van een aantal mijnovens waarmee delen van het glacis konden worden opgeblazen.

In de jaren 1755-1756 kwam daar een gemetselde galerij bij. Deze galerij liep in het verlengde van de noord-zuid-as van het fort naar het zuiden dus. Tijdens het beleg van 1794 werden voor het fort Sint Pieter galerijen gegraven die zich verder vertakten en met houtwerk werden gestut.







Het geheimzinnige doolhof onder het fort hield gevaren in voor de verdedigers. Het fort kreeg het in 1794 zwaar te verduren toen het Franse revolutionaire leger de stad belegerde. Op 29 oktober bleek op de Louwberg ( een gedeelte van de Cannerberg) een Franse kanonbatterij geïnstalleerd die met haar kanonnen het fort onder vuur nam. De kanonnen die op het fort stonden bleken niet in staat om het de Franse kanonbatterij onder vuur te nemen omdat ze niet daarop gericht konden worden (dode hoek). Op 31 oktober bleken de Fransen ook in de mergelgangen de overhand te krijgen. Ze plaatsten een mijn onder het fort en de ontploffing daarvan veroorzaakte veel rook en kruitdampen. Niet door de beschadigingen aan het fort maar doordat het geschut vrijwel geheel werd uitgeschakeld en de Fransen er in slaagden het fort van de stad te scheiden werd uiteindelijk gecapituleerd. De Fransen probeerden het fort in zijn geheel op te blazen hetgeen echter mislukte. De caponnière voor de saillant van het fort met de daarbij behorende mijngalerijen stortte in. De rechter face werd ernstig beschadigd. In 1817 stortten een aantal mergelgangen in en werden alle mijngangen ontoegankelijk, waarschijnlijk als gevolg van de explosie uit 1794.

Deze instortingen en beschadigingen noodzaakten het Koninkrijk der Nederlanden om het fort te moderniseren. Omdat het fort vlak onder het maaiveld van het bergplateau ligt, werden in de jaren 1816-1821 de muren ongeveer drie meter opgetrokken, de beschadigde face werd gerepareerd, ter vervanging van de ingestorte caponnière voor de saillant werden 4 nieuwe caponnières gebouwd (op iedere schouderhoek en op iedere keelhoek een). Dit had gevolgen voor de kanonschietgaten in de flanken. Men moest 4 kanonschietgaten laten vervallen aan de rechterflank en links werden er 2 verplaatst. Bovenop het fort bouwde men een kanonkazemat voor 12 stukken, iets lager een opstelling voor 3 mortieren. Vanwege al deze vernieuwingen moesten enkele bogen aangelegd worden ter versteviging van de binnenzijde van het fort. Door die uitbreiding werd de vuurkracht aanzienlijk opgevoerd en kon een ruimer voorterrein bestreken worden.

De modernisering van het fort vond plaats in de periode van 1815-1822. Napoleon verscheen immers opnieuw op het strijdtoneel en dat betekende alarm. Fort Sint Pieter werd met aarde opgehoogd en bovenop werden 2 houten geschut batterijen aangelegd. In 1816 volgden de reparaties aan de buitenmuren, daarna werden die 3 meter opgehoogd om het terrein in het zuiden beter te kunnen bereiken. Boven op het fort kwamen twee geschutsbatterijen en drie mortier opstellingen. Deze drie mortierkazematten zijn via een poterne vanuit het terreplein toegankelijk. Helemaal bovenop kwamen 12 kanonkazematten en een kruitkamer.

Na 1867 verloor het fort zijn militaire functie en werd in een veiling verkocht aan Laurentius Straetmans uit Gronsveld. Deze meelfabrikant was door zijn huwelijk ook al in het bezit gekomen van hoeve Lichtenberg op de Sint Pietersberg en huize Hoogenweerth in Heugem. Fort Sint-Pieter is na 1867 gedeeltelijk gesloopt, maar biedt, hoog tegen de bergtop gelegen een imposante aanblik.

De gemeente kocht het fort op 13 februari 1919 en in 1935 kon er een uitspanning gemaakt worden. In de jaren 1940-1945 is een uitkijkpost bovenop het fort in gebruik geweest bij de luchtbeschermingsdienst, een gemeentelijke organisatie die o.a. tot doel had de burgers tijdig te waarschuwen bij luchtaanvallen. In 1953 kwam daarbovenop een tweede uitkijkpost die door de BB werd gebruikt. Deze is afgebroken in 1963.

Vanaf 2006 zijn ingrijpende restauratiewerkzaamheden aan het fort uitgevoerd. Nu is het fort eigendom en juweel van Natuurmonumenten. Bij de aanleg van een ingegraven parkeergelegenheid werd een put gevonden en wacht op herstel. Door de restauratie in de voorbije jaren is een nieuw sieraad aan het monumentale erfgoed van de stad toegevoegd.



# HACO GLAS MAASTRICHT



043 363 69 19 - [www.hacoglas.nl](http://www.hacoglas.nl)  
[hacoglas@hotmail.com](mailto:hacoglas@hotmail.com) -  [hacoglas](#)



**DAKBEDEKkingEN**

## **Hameleers & Zn. b.v.**

**Maastricht - 043 - 3625929 - [info@hameleersdak.nl](mailto:info@hameleersdak.nl)**

# Concertagenda

(voor zover thans bekend)

## 2021

Zondag 19 september

Corneliusoctaaf- opluisteren eucharistieviering

10.30 uur - Sint Corneliuskerk Borgharen

Zondag 21 november

St. Caeciliamiddag met hulding van de jubilarissen

14.00-17.00 uur - Harderhof

Zondag 12 december - Kerstconcert

14.30 uur - OLV Basiliek Maastricht

Vrijdag 24 december – Kerstviering

00.00 uur - Koepelkerk Maastricht



**FIRSTSTOP**

**VAN DUURLING**

**VAN DUURLING** uw specialist voor:  
banden / velgen / uitlaten / APK / onderhoud

**Bel vrijblijvend:** 043-3639560 / 045-5711000

**Openingstijden vestiging Maastricht**

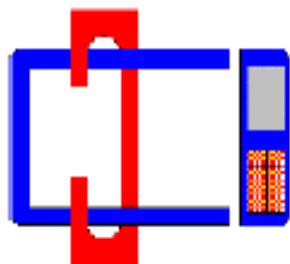
maandag t/m vrijdag 8.00-17.30 uur  
zaterdag 8.00-17.00 uur

**Openingstijden vestiging Heerlen**

vrijdag 8.00-17.30 uur  
zaterdag 8.30-17.00 uur

**Nu ook in Heerlen!**

in de Kerkweg 14A / Tel. 045 - 5711000



**Ktv, video en audio-reparatiebedrijf**

**Jack Coomans**

Kerkstraat 2, 6223 BK Borgharen/Maastricht

telefoon: 043-3622166 / e-mail: [info@jackcoomans.nl](mailto:info@jackcoomans.nl) / [www.jackcoomans.nl](http://www.jackcoomans.nl)

**Haarder Hof**

**'DE HAARDERHOF'**  
**mie es allein e gleske beer**

Gezellige café met poolbiljart.

**Wilt g'r e feeske organiseren?**

Beij us kint g'r o.a. terecht veur unne verjaordag,  
babyborrel, kemuniefees of nuijjaorsborrel.

**SAME ZÖRGE V'R VEUR E GESLAAG FEES**

**Maurice Essers 043-3632042 / 06-25097730**

**Haarder Hof**

# COLOFON MANNENKOOR BORGHAREN MAASTRICHT

Opgericht op 1 september 1902

De Gregoriër Digitaal is het online verenigingsblad van Mannenkoor Borgharen Maastricht. Het blad verschijnt vier maal per jaar. De naam "De Gregoriër" is afkomstig van de toenmalige naam van Mannenkoor Borgharen Maastricht, nl. Sint Gregoriuskoor, opgericht in 1902 in de destijds zelfstandige gemeente Borgharen

## Redactie

Jules Nabben

tel. 0646046391

e-mail: [junabben@ziggo.nl](mailto:junabben@ziggo.nl)

## Medewerkers aan dit nummer:

Jules Nabben

## Vormgeving en opmaak

Margriet Ubachs

## Advertenties

Opgeven bij Nico Craft, secretaris van Mannenkoor Borgharen Maastricht,

tel. 06 – 21 89 48 65

e-mail:

[secretaris@männerkoor-borgharen.com](mailto:secretaris@männerkoor-borgharen.com)

## Begiftigd met

- de Eremedaille in Zilver van Hare  
Majesteit Koningin Beatrix

op 10 juni 2002

- de Eremedaille in Goud van de stad  
Maastricht op 15 september 2002

## Beschermheer

Jan Jansen, Sibelco Europe Maastricht

## Muzikale leiding

Fried Dobbelstein, dirigent

Hub Pasmans, repetitor

Leon Dijkstra, piano

Inge Pasmans, orgel

## Bestuur

Jules Nabben, voorzitter

Nico Craft, secretaris

Jan Smeets, penningmeester

Leon Cortjens, bestuurslid

Dré Knols, bestuurslid

## Secretariaat

Nico Craft

Vissersmaas 3b

6211 EV Maastricht

Telefoon: 06 – 21894865

## website:

[www.mannenkoor-borgharen.com](http://www.mannenkoor-borgharen.com)

SNS-Bank rekeningnummer

NL64 SNSB 087.84.15.971